

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר והאיש משה עניו

תרה"ץ

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות גדולות

MAAMAR VEHA'ISH MOSHE — 5698

Published and Copyrighted by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 493-9250 • 774-7200 • 778-0226

Printed in the U.S.A.

5753 • 1993

נסדר בדפוס „עמפייער פרעסס“
ע”י מרדכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה

Empire Press

550 Empire Blvd. • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473

Fax (718) 604-7633

פתח דבר

בסמיכות לחג השבועות זמן מתן תורתנו, מדפיסים אנו בזה, על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, את מאמר ד"ה והאיש משה עניו אשר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מש"פ בהעלותך תרח"ק.

מאמר זה לא הי' תח"י בעת הדפסת ספר המאמרים תרח"ק, ונדפס מהעתקה (מכונת כתיבה) שעלי' סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א את הפרקים בכתב-יד קדשו.

* * *

לתועלת הלומדים והמעיינים הוספנו הערות ומראי מקומות בשולי הגליון, בעריכת הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרש"ב) שי' ראסקין.

* * *

ויהי רצון שהשי"ת ישלח רפואה שלימה וקרובה לכ"ק אדמו"ר שליט"א, „האיש משה" שבדורינו, בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הקדושים, ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת. ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמוד תורה מפיו של משיח צדקנו.

מערכת „אוצר החסידים"

ר"ח סיון, חודש השלישי, ה'תשנ"ג (הי' תהא שנת נפלאות גדולות)
ברוקלין, נ"י.

(1) הוצאת קה"ת, תשמ"ח.

(2) ראה תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). ב"ר פנ"ו, ז.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, והנה במדבר יש ד' תוארים אדם איש גבר אנושי, דהשני תוארים דאדם ואיש הם תוארי המעלה, דתואר אדם הוא מעלת השכל ותואר איש הוא מעלת המדות, ושני התוארים דגבר ואנוש הם תוארי המדריגה במעמד ומצב המעלה אם הוא גבור במעלת השכל והמדות או הוא אנוש וחלוש במעלת השכל והמדות. מרע"ה הוא נפלא במעלת החכ' והשכל' והי' ראוי שיתואר בתואר אדם שהוא מעלת השכל ומפני מה מתארו בתואר איש שזה מעלת המדות, וביותר א"מ אומרו ענו מאד מכל האדם וגו', דהלא ענוה היא מדה ומתיחסת לתואר איש ולא לתואר אדם והי' ראוי שיאמר ענו מכל איש או מכל האנשים ומפני מה מיחסו לתואר אדם, ומהו אומרו מכל האדם בה"א הידיעה דמשמע אדם הידוע מצד גודל הפלאות מעלתו, ואשר אדם זה הוא סיבה להענוה דמשה, וצ"ל מי הוא האדם הידוע מצד גודל הפלאות מעלתו שהוא סיבה להענוה דמשה. והנה ב' המעלות, הן מעלת השכל והן מעלת המדות, באים ע"י עבודה ויגיעה, דכשם שמעצמו אינם נופלים שכלים ורק ע"י יגיעה, הנה [כמו"כ] מעצמו אינם באים מדות טובות ורק ע"י עבודה דוקא. ד[ב]כללות ענין העבודה יש ג' אופני עבודה, דהנה כתיב כי אל דעות הוי', דעות ל' רבים שהם שני דעות, ד"ע וד"ת, ד"ע שלמעלה יש ולמטה אין, דא"ס הוא יש האמיתי ולמטה אין דכולא

(1) המאמר מיוסד על ד"ה ויאמר משה גו' אל תיראו דיום ב' דחג השבועות עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תנה ואילך). וכנראה הוא המשך לד"ה אנכי הוי' אלקיך דיום ב' דחג השבועות שנה זו (סה"מ תרח"ץ ע' רסג ואילך), שגם הוא מיוסד על ד"ה הנ"ל עטר"ת.

לכמה ענינים המבוארים בהמאמר – ראה עוד מאמרים שמיוסדים על ד"ה הנ"ל עטר"ת: ד"ה ויאמר גו' מה תצק עלי תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' קנו ואילך). ד"ה הוי' שמעתי שמעך תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קלז ואילך).

(2) בהעלותך יב, ג.

(3) זהר ח"ג מח, א. מקומות שצויינו בהערה הבאה.

(4) ראה לקו"ת שה"ש כה, א-ב. ד"ה ואיש כי ימרט באוה"ת תזריע (ויקרא ח"ד) ע' אימח ואילך; תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' קעא ואילך); עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שלג ואילך). וראה ספר הערכים-חב"ד ח"א ערך אדם סעיף ט (ע' קנב ואילך). וש"נ.

(5) ראה פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק, היסוד השביעי".

(6) ראה גם שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ד סעיף ט.

(7) שמואל-א ב, ג.

(8) ראה תקו"ז תס"ט בתחילתו.

(9) ראה תו"א יתרו סח, א. לקו"ת ראה כג, ד. שמע"צ פג, א. שה"ש מז, ב. ובכ"מ. מאמרי שנה זו –

סה"מ תרח"ץ ע' כז ואילך. ע' קסב ואילך. ע' קעב. ע' רסג.

קמי' כלא חשיבי¹⁰, וד"ת למטה יש דהנברא הוא יש והתהוותו הוא מאין, דבכללות הם ג' מדרי' יש אין ויש, יש האמיתי ויש הנברא והאין הממוצע ביניהם דא"א שיהי' ההתהוות דיש הנברא מיש האמיתי שלא ע"י אמצעות ממוצע ביניהם¹¹, והגם דהתהוות הוא מעצמות א"ס¹², מ"מ אינו בערך שיהי' ההתהוות מעצם עצמותו ית' שלא ע"י ממוצע והוא האין, אלא שהאין נחלק לשתיים אין דיש האמיתי ואין דיש הנברא, ויובן זה מצמיחת התבואה פירות דשאים ועשבים דצמיחתם הוא מכח הצומח שהוא כח עצמי היולי על כל מיני צמיחה, אמנם להיותו היולי המופשט מכל הגילויים הבאים ממנו ולהיותו עצמי שאינו בגדר הלבשה ואינו בגדר פעולה ואינו בגדר ההתחלקות הרי אינו בערך להצמיח כ"א הארה ממנו שבאה להצמיח, דהארה זו הוא אין ממש לגבי כח הצומח העצמי ההיולי, דכח הצומח הוא עצמי וההארה אינו עצמי, וכאשר מתהווה פרי ממשי הרי יש כאן ג' ענינים יש אין ויש דכח הצומח הוא יש להיותו עצמי, והפרי הוא יש מוחשי בראי' מישוש טעם וריח, והאין המחברם¹³, ובהכרח לומר דאין זה נחלק לשתיים דכשם דכח הצומח הוא כח עצמי על כל מיני צמיחה הנה ההארה היא כח כללי על כל מיני צמיחה והיא ג"כ אינה בערך להתלבש להצמיח צמיחה פרטית אלא דחלק מהארה זו נעשית הארה פרטית להצמיח צמח פרטי. ובדקות ועומק יותר יובן זה מאור וחיות הנפש המתלבש באברי הגוף דיש בו הרבה כחות תרי"ג כחות הנפש¹⁴ ואי אפשר לומר דבעצם עצמותו של הנפש יהי' כן דעצם עצמותו של הנפש הוא כח א' פשוט¹⁴ ונקרא יחידה ל' אחדות, ומה שנמשך להחיות הוא רק הארה מן הנפש¹⁴ שהיא אין ממש, והארה זו נחלקת לשתיים דההארה הנחלקת באה להחיות בכחות פרטים¹⁵. שהדוגמא מזה יובן בהאין הממוצע שנחלק לשתיים ההארה כללית שהיא האין דיש האמיתי והארה פרטית האין דיש הנברא, וזה שהאין נחלק לשתיים הכוונה דאין זה הארה מהארה כ"א הארה אחת שנחלקת לשתיים. וכמו כללות אוא"ס שלפני הצמצום שהיו הפנימיות והחיצוניות כלולים

(10) ע"פ דניאל ד, לב. זהר ח"א יא, ב.

(11) ראה בכ"ז: תר"ח ויגש פ"ז (צב, ד). שם בשלח ד"ה תפול עליהם (רסו, א ואילך). שערי אורה שער הפורים סב, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פמ"ב-מה. שם פק"כ-קכה. סה"מ תרנ"ז ע' רב ואילך. המשך תרס"ו ע' רב ואילך. סה"מ תרס"ט ע' ז ואילך. ד"ה זה היום – והמאמרים שלאחריו – תרע"ו (המשך תער"ב ח"ב ס"ע אקמ ואילך). המשך ר"ה תרצ"ד פ"ב. שם פי"ב-כו.

(12) ראה אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

(13) כ"ה בההעקקה שתח"י. ואוצ"ל: וההארה מכח הצומח היא האין המחברם. בסה"מ עטר"ת שבהערה 1: וההארה מכח הצומח היא אין, והיא הממוצע בין הב' בחי' יש.

(14) ראה תניא פנ"א (עא, א-ב). לקו"ת בהר מא, ג. מב, א. ובכ"מ.

(15) כ"ה בההעקקה שתח"י. ואולי חסרים כאן כמה תיבות. ובסה"מ עטר"ת שבהערה 1: שהארה זו מתחלקת לב' בחי', הא' כמו שהיא לגבי עצם הנפש שהיא בחי' הארה כללית, והב' מה שהוא בערך הכחות

להיות בבחי' כחות פרטים.

יחד¹⁶ בדוגמת¹⁷ מים עליונים ותחתונים בתחלת הבריאה קודם גזירת ההבדלה דיהי רקיע ויהי מבדיל¹⁸ דמ"ע היו מעורבים במ"ת ומ"ת כלולים בעליונים¹⁹, וכן הוא בהפנימיות וחיצוניות דאוא"ס שלפני הצמצום, וע"י הצמצום הובדל החיצוניות מהפנימיות¹⁶. וכן הוא בהאין שנחלק לשתיים, דבתיבת אין יש ג' פירושים, אין שהוא אפס, אין שהוא לא דבר, אין שאינו מושג, דהאין דיש האמיתי פירושו אפס, דא"ס הוא יש האמיתי וההארה הוא אפס בבחי' העדר תפיסת מקום, אבל האין דיש הנברא פירושו לא דבר, דהנבראים יודעי ומשיגים דאי אפשר להיות דבר מדבר, כ"א דבר מלא דבר ומאחר שהנברא מרגיש א"ע לדבר הנה מקורו הוא לא דבר היינו אין, אבל מהו לא דבר זאת אינו יודע הנברא לכן נקרא אין דאינו מושג, דזהו ההפרש בין עו"ע ליש מאין, דבעו"ע הנה העלול משיג את עילתו ולכן הוא לפ"ע העילה אבל ביש מאין אין היש משיג את האין ולכן הוא יש, וזהו כי אל דעות ה' ד"ע וד"ת, דד"ע הוא אצי', דאורות דאצי' הם אין דיש האמיתי וד"ת הוא בחי' מל' דאצי' דאין דיש הנברא, דהשגה והתבוננות זו הוא יסוד מוסד בב' אופני עבודה דיחו"ת ויחו"ע.

ב) והנה יש עוד אופן בעבודה שהיא למעלה במדריגה לא מיבעי מאופן העבודה דיחו"ת אלא גם מאופן העבודה ביחו"ע, והיא העבודה דביטול חיצוני דגוף בדרך קבלת עול מלכות שמים בהב' תנועות בסו"מ וע"ט, בהתנועה דועשה טוב לקיים המצות להיות דזהו רצון ה', ובהתנועה דסו"מ דכופה א"ע בכפי' בפו"מ דמבטל רצונו וכובש רוח תאוותו לא לעשות שום דבר שהוא היפך רצון ה', דעבודה זו היא למעלה מהעבודה דיחו"ת הבא' מההשגה והתבוננות דד"ת ואף גם מהעבודה דיחו"ע הבא' מההשגה והתבוננות דד"ע, דהנה בהעבודה דיחו"ע ה"ה מופשט ומושלל לגמרי מכל וכל מתאוות ורצונות זרות וכל ענין עבודתו הוא אתהפכא חשוכא לנהורא וכמא²⁰ מאן מנכון דמהפכן חשוכא לנהורא וטעמן מרירן למיתקא, אלא אף גם בהעבודה דיחו"ת ה"ה מתבטל כל רצונותיו מפני רצון ה', ועם היות דבעבודה זו הנה ביטול רצונותיו הוא בבחי' אתכפיא לבד, מ"מ הרי יש לו השגה בעניני אלקות ומתבונן בזה ורוצה באלקות ואינו רוצה בענינים החומרים וגשמים, אלא דבעבודה זו דיחו"ת הרי אין זה דבעבודתו זאת ה"ה מהפך מהותו של

16) ראה סה"מ תרס"ח ע' כו ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תרעו ואילך. ע' תתקמב. ח"ג ע' א'תעה.

סה"מ תרע"ח ע' ב ואילך.

17) ראה המשך תער"ב שם (ע' תתקמב).

18) בראשית א, ז (בדילוג).

19) ראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. תנחומא ויקהל ו. שמור"ר פ"נ, א. ועוד. וראה אוה"ת בראשית כט,

א ואילך. לב, ב. ועוד.

20) זהר ח"א ד, א.

הנה"ב כ"א משנה התפשטותו לבדו²¹, אבל מ"מ הנה זה שאינו חפץ בענינים החומרי' וענינים הגשמיים הוא מפני התגברות רצון ה', אבל באופן העבודה אשר בדרך קבעומ"ש הוא מה שכופה א"ע בכפי' בפו"מ לא לעשות בפו"מ שום דבר שהוא נגד רצון ה', גם אם יש לו חפץ ורצון לזה ה"ה כופה א"ע מבטל רצונו כובש רוח תאוותו שלא לעשות שום דבר היפך רצונו ית', וע"י היראה הרי מתבטל רצונו, וכמו שאנו רואין במוחש בטבעי בנ"א דמי שהוא כוסף ומשתוקק לאיזה דבר בחפץ ורצון גדול ובתוך כך בא לו איזה יראה הנה עי"ז מתבטל רצונו, וכאשר מתבטל רצונו בהעבודה דקבעומ"ש הנה זהו רק מיראת ה' בלי שום עירוב זהשגה והתבוננות כלל, וכן הוא בקיום המצוה הרי בהעבודה דיחוי"ת הנה הוא בכדי שיהי' קירוב נפשו לאלקות וכמא"י²² דהאזהב שם השם וחפץ לדבקה בו וא"א לדבוק כ"א ע"י אורייתא ומצותי', הרי דקיום המצות הוא בכדי שיהי' קירוב נפשו לאלקות ויהי' גילוי אלקות בנפשו, ובפרט בהעבודה דיחוי"ע הרי כוונתו הוא שיהי' דביקות נפשו באוא"ס, היינו ענין הדביקות ולא רק ענין הקירוב כמו שהוא בהעבודה דיחוי"ת כ"א דביקות והתאחדות באוא"ס ושע"י המצות יומשך גילוי אלקות בעולם דצריך לידע כוונת המצות דכל המצות תלויים בשם הוי"ו²³ ויש מצות פרטיות שתלויים בד' אותיות דשם הוי' כמו ק"ש ביו"ד דשם הוי' ותפילין באות ה"א²⁴ הרי צריכים לידע הכוונה פרטיות של המצוה באיזה פרט היא וכן כוונת הדביקות דאז דוקא הרי נעשה כל מה שנעשה ע"י קיום המצות, אבל בהעבודה אשר בדרך קבעומ"ש אינו יודע כוונת המצות ואין כוונתו לא בשביל לדבקה בו ולא בשביל שיומשך איזה גילוי אור בעולם ע"י המצות כ"א לקיים רצון ה' בעשיית הדבר ההוא^{24*}, ומשו"ז הוא עושה את המצוה ועושה אותה ברצון ובשמחה ולא בשביל עצמו כ"א לקיים רצון ה' דעבודה זו הגם שהיא רק ביטול חייוני דגוף ובדרך קבלת עול בלבד, הנה עבודה זו ה"ה למעלה במדרי' לא מיבעי מהעבודה דיחוי"ת אלא אף גם מהעבודה דיחוי"ע, עד אשר דכללות הגילוי בהגילוי דביאת המשיח בב"א יהי' ע"י העבודה דעכשיו דוקא²⁵, דבתחה"מ יקומו הגופים ויתלבשו הנשמות בגופים והגופים יחיו מעצמות א"ס²⁶, והחיות יהי' חיות מורגש דכשם דעתה הנה החיות הוא במורגש הנה כן הוא לעתיד שיהי' חיות במורגש, והגוף יהי' יש רק לא יש הנפרד כ"א אלקות

(21) בסה"מ עטר"ת שבהערה I מוסיף כאן: „וכמ"ש בסש"ב" – ראה תניא פי"ב-יג.

(22) תניא פ"ד (ח, א). ושם: כי המקיימן באמת הוא האזהב את שם ה' וחפץ לדבקה בו באמת ואי

אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין.

(23) תקו"ז בהקדמה (ב, א). שם ריש תיקון ב (יח, סע"א).

(24) פרי עץ חיים שער קשעהמ"ט פ"י. ועוד.

(24*) ראה לקו"ת שלח מ, א. עטרת ראש נח, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(25) ראה תניא רפל"ז.

(26) ראה המשך וככה תרל"ז פצ"ב. סד"ה ונגלה כבוד ה' שנה זו (סה"מ תרח"ץ ע' ריט). ועוד.

כמ"ש²⁷ וביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו לפניו ממש בפנימיות ועצמות א"ס²⁸, וזהו²⁹ ואין דומה לך מושענו לתחה"מ³⁰ בחי' לך עצמות א"ס, דזהו²⁹ הד' לשונות אין ערוך לך, ואין זולתך, אפס בלתך, ומי דומה לך³⁰, שהם בהד' ענינים עוה"ז עוה"ב ימוה"מ ותחה"מ, בעוה"ב וימוה"מ הם רק גילויים מאוא"ס לכן בעוה"ב אומר ואין זולתך דבעוה"ב מאיר אור הדבוק בהעצם, ובימוה"מ אומר אפס בלתך שהוא אור הכלול בהעצם, אבל בתחה"מ אומר ואין דומה לך עצמותו ית' וזהו ונחי' לפניו חיות פנימי, שהוא חיות במורגש רק ההרגש יהי' א"ס, וכ"ז הוא ע"י העבודה דעכשיו בביטול חיצוני דגוף בכפי' בפו"מ וקיום המצות בדרך קבלת עומ"ש וזהו דבהד' לשונות הנ"ל הנה בעוה"ז ותחה"מ בשניהם נאמר הל' לך, להיות דכל הגילויים לע"ל כביאת המשיח בב"א הוא ע"י העבודה דעכשיו²⁵.

ג) **והנה** טעם הדבר מפני מה דוקא ע"י קיום המצות מעשיות שמלוכשים בדברים גשמיים אשר גם המצות דחובת הלבבות הרי עיקרם כמו שהן בפו"מ דוקא³¹, וכמו מצות ואהבת לרעך כמוך³² הרי המצוה כשהיא באה בדבר בפועל דאינו מספיק המח' טובה שחושב אודותו או דברי אהבה שמדבר עמו כ"א שיעשה דבר ממשי לטובתו כי העיקר הוא המעשה בפועל, וע"י אופן העבודה בדרך קבע עומ"ש הנה ע"י דוקא יהי' אמיתית הגילוי דלע"ל. [וביאור] הענין הוא דהנה אי³³ רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא וכמו אברי הגוף באדם הם כלים לכחות הנפש, דתרי"ג כחות הנפש יש להם תרי"ג כלים הרמ"ח אברים ושס"ה גידים, דהכחות ישנם כמו שהן כלולים בנפש³⁴, דמאין באין הכחות להתלבש בהכלים דאברים וגידים אלא דתחלה הם כלולים בנפש ומשם הם באי' ומתלבשים בכלים, דהכחות כמו שהם בנפש הן בהתכללות, וענין התכללותם דאינם במציאות דבר ולכן הם בהתכללות והיו לאחדים, דהנה מצד עצם טבע הבריאה שהטביע הקב"ה בטבע הכחות הנה הם בטבע ההבדלה וההפרשה זמ"ז דכל כח וכח הוא כח פרטי עד שישנם כחות שהם ביסודות הפכים זמ"ז כמו שכל ומדות הרי טבע השכל הוא ביסוד המים שהוא בקרירות ודביקות, וטבע המדות ביסוד האש בהתרגשות ופירוד, ובפרטיות במוחין עצמן

27) הושע ו, ב (ושם: ביום). אוה"ת נ"ד עה"פ (ח"א ע' תלג).

28) ראה ד"ה יחינו מיומים תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' טו).

29) ראה ד"ה אין ערוך תרנ"ב (סה"מ תרנ"ב ע' ו ואילך). וראה גם סה"מ תרנ"ט שם. ועוד.

30) תפלת שחרית דשבת.

31) ראה גם סה"מ תרצ"ז ע' 215. וש"נ.

32) קדושים יט, יח.

33) תניא רפכ"ג בשם התיקוני' [ראה תקו"ז ת"ל (עד, סע"א)]. אגה"ת רפ"א בשם הזהר [ראה זהר ח"א

קע, ב].

34) ראה תניא שבהערה 14. ובכ"מ.

הנה חכ' הוא יסוד המים דכח החכ' הוא המצאה שכלית שבאה בדרך נקודה שכלית, והגם דבנקודה עצמה הרי יש בה הרבה ענינים אשר כל ענין וענין יש בו ריבוי פרטים אבל כולם הם בנקודה כללית דטבע המים לדבק כמו שאנו רואין גוש עפר הגם שיש בו מאות או אלפי גרגרים פרטים אבל ע"י המים ה"ה מקובצים ודביקים יחד אשר כן הוא בנקודת ההשכלה דחכ' שהוא יסוד המים, וכח הבינה הוא יסוד האש דבינה ענינה לפרט כל חלק בריבוי פרטים ולהפריד בין פרט לפרט, דענין הבינה הוא לא רק לפרט בריבוי ענינים שבנקודת החכ' בלבד כ"א ענינה לפרט גם סברה אחת ולהפרידה לכמה חלקים ולהסבירה בכמה אופנים שהוא כטבע האש לפרר, הרי דעצם הטבע דטבע הכחות הטביע הקב"ה בהן טבע ההבדלה וההפרדה עד שישנם כאלו שהם הפכים זמ"ז, א"כ א"מ איך הם כולם בנפש, דכאשר הכחות באים בהתלבשות הרי כל כח וכח יש לו כלי מיוחד באבר פרטי אבל בהיותם כלולים בנפש אין להם כלים איך הם כולם עומדים שם. אלא הענין הוא שאינם במציאות דבר ואינם מנגדים זל"ז ע"כ ישכנו כולם יחד, ומהאי טעמא אינם מתחלקים ועומדים כולם כדבר א', דהתכללות זאת הנה באמת הרי אינה רק מה שאינם מנגדים זל"ז בהתגלות מפני שאינם מציאות דבר וע"כ היו לאחדים, אבל מצד עצם טבע הברי' שהטביע הקב"ה בטבע הכחות ה"ה בטבע ההפרדה וההבדלה זה מזה, דלא זו בלבד שאין בהם ענין ההתכללות הרי אין בהם גם ענין ההתחברות זע"ז, והראי³⁵ דכחות הנעלמים אינם משתלשלים זמ"ז, דבעת השמחה גדולה ביותר ומתגלים כחות הנעלמים ה"ה מתגלים כולם כ"א בלי קדימה ואיחור זה על זה, דהנה בכחות המשתלשל' זמ"ז כמו חו"ב ושכל ומדות הרי בהכרח שיהי' קדימה ואיחור דהחכ' היא קדום לבינה, והשכל הוא קדום להמדות המשתלשלים ממנו וכשמתגלים כחות הנעלמי' מתגלה חו"ב ושכל ומדות כ"א וטעם הדבר הוא מפני שאין המדות באים מן השכל, כ"א הם באים מהנפש כמו שהשכל בא מהנפש וכן הוא בחו"ב דאין הבינה מקבל מהחכ'³⁶ והגם דלכאור' איך יכול להיות ההשגה דבינה בלא נקודת ההשכלה דחכ', דכשם שא"א להיות נהר בלא מעין כן א"א להיות ההשגה דבינה בלי השכלה דחכ', הנה בעצם הכחות היינו בכחות הנעלמים כח הבינה אינה ההשגה בנקודת ההשכלה דחכ' אלא דכח הבינה הוא כח מיוחד מכח החכ' ויש לו מקור מיוחד בכח המשכיל³⁶, ולכן הנה כשם דכח החכ' תופס בעצם המושכל הנה כמו כן כח הבינה תופס בעצם כח המושכל רק שהפרש הוא דחכ' תופס בנקודת הענין ולכן בא בקיצור ובינה תופס בעצם בהתרחבות הענין ולכן בא באריכות, הרי דהכחות מצד טבעם שהטביע בהם הקב"ה הן בטבע הבדלה והפרדה שנבדלי' ונפרדין

(35) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רפו ואילך. תרנ"ח ע' צט ואילך. ובכ"מ.

(36) ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ט. ספרים שבהערה הקודמת. ד"ה ביום השמע"צ שנה זו (סה"מ

זמ"ז, וכאשר הכחות מתלבשים באברי הגוף ה"ה לא רק מתחברים זע"ז אלא אף גם מתכללים זע"ז ומשתלשלים זמ"ז דהבינה מקבל מהחכ' והמדות משתלשלים מהשכל דלפי שכלו יהולל איש³⁷ ומדות חו"ג מתכללי' זע"ז דחסד כלול מגבו' וגבו' מחסד, וכן בעבודה באהוי"ר הרי היראה כלולה מאהבה כמא'³⁸ וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך, [וכן האהבה כלולה מיראה] כמא'³⁹ וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה, שהיא היראה. הרי שהכחות הגלויים מתכללים זע"ז ומשתלשלי' זמ"ז וצ"ל מאין בא ההתכללות הלזו אלא שזהו ע"י האברים דהרי כאן הוא שהתחדש ענין ההתכללות וכאן נמצא וכאן הי' שהאברים פועלים התכללות הכחות.

ד) **אמנם** התכללות זו היא התכללות פנימי, ויש עוד אופן התכללות שהאברים פועלים בהכחות והוא התכללות תיצוני, דהנה כל כחות הנפש יש להם כלים פרטים והם האברים והגידים שהם כלים לכחות הנפש דכח השכל מתלבש בהכלי שלו שהוא מוח שבראש, וכח הראי' בעין, כח התנועה ביד וכן כל הכחות כולם כל א' מהם בהכלי פרטית שלו עד כח היותר אחרון כח ההילוך ברגל, וכל אבר ואבר פועל פעולה מיוחדת לפי מהות אותו הכח המתלבש בו ואינה פועלת פעולה אחרת, כמו המוח שהוא הכלי של השכל פועל פעולת השכל ולא יפעול פעולת הראי' דעין, בשכל יש ראיית עין השכל⁴⁰ אבל לא ראיית העין, וכן לא יפעול פעולת ההילוך או התנועה, והעין פועל פעולת הראי' ולא יפעול פעולת ההשכלה או התנועה, והיד תפעל פעולת התנועה במלאכת כתיבה וציור ולא תפעל פעולת הראי', וכן בכל אבר ואבר אשר פועל רק פעולתו כפי אותו הכח מן הנפש השוכן בו, עד אשר האבר היותר תחתון שהוא הרגל פועל פעולת ההילוך ולא יפעל פעולה אחרת, מ"מ אנו רואין די' חיבור ושיתוף הכחות בפעולה אחת וכמו בפעולת כח התנועה שביד בעשיית איזה מלאכה או כתיבה וציור הרי יש בזה חיבור ושיתוף הכחות דשכל וראי' אשר בלעדם לא יהי' פעולה ההוא, אשר זה מכריח להבין שיש חיבור ושיתוף הכחות דראי' ותנועה בפעולת המוח בהשכלה, וכן הוא בכל הכחות שמתחברים ומשתתפים עד אשר הכח היותר תחתון דהילוך הנה יש בו חיבור ושיתוף דכח התנועה, וכמו שאנו רואין במוחש דע"י שמנענע בידיו הנה מתחזק כח ההילוך, ולכן אנשי הצבא מלמדין אותן אשר בעת הילוכם ינענעו בידם דע"י יתחזק הילוכם, וראי' לזה מקלקול אבר א' שפועל בכל האברים, וכמו כשמתקלקל כלי כח התנועה נעשה חלישות בהילוך וכבד בכל הגוף דאין

(37) משלי יב, ח.

(38) נשמת כל חי בתפלת שבת ריו"ט.

(39) תהלים ב, ג. ברכות ל, ב. יומא ד, ב.

(40) ראה זהר ח"ב קטז, ב (ברע"מ). נתבאר במאמרי אדה"ז הקצרים ע' שפן. המשך תרס"ו ע' קמט

ואילך. סה"מ פר"ת ע' רפג. תש"א ע' 89. ובכ"מ.

זה מצד חלישות כללי כ"א מפני העדר כח התנועה נעשה חלישות זה, וכן הוא בענין הרפואה דכשעושים תרופה באבר אחד מתרפא אבר השני כמו בכאב הראש מקיזין דם מהרגלי⁴¹, והרגל מגבי את הראש להוליך אותו למקום שהראש מצ"ע אינו יכול להגיע לשם⁴², הרי שהאברים פועלים התכללות הכחות ועם היות דהתכללות זאת השני היא חיצוני לגבי ההתכללות הא' שהיא התכללות פנימי מ"מ הנה ההתכללות הב' שהיא התכללות חיצוני ה"ז התכללות יותר מכמו ההתכללות פנימי, דהתכללות פנימי עם היות שמתכללים זע"ז כמו בחו"ג או באהוי"ר ואף גם משתלשלים זמ"ז כמו בחו"ב או בשכל ומדות הרי מזה לא נעשה שלימות בשכל, משא"כ בהתכללות השני הרי הכחות משלימי זמ"ז*⁴³ דחיבור ושיתוף הכחות דשכל וראי' משלים פעולת התנועה, ושיתוף התנועה מחזק ההילוך וע"י רפואה ברגל מתרפא הראש, דהתכללות זו היא התכללו' גמורה מבלי אשר ימצא ראש וסוף, וכ"ז הוא ע"י אברי הגוף, והיינו דאברי הגוף פועלים שני אופני התכללות בהכחות, התכללות פנימי והתכללות חיצוני, וטעם הדבר הוא לפי דעצם הנפש שורה על חיצוני האברים, ולכן הנה האברים פועלים התכללות בהכחות והיינו דלהיות שהאברים הם בהתחלקות ניכרת ומתאחדים ע"י הדם שסובב הולך בכל הגוף אשר ע"כ בכח האברי' לפעול התכללות הכחות והתכללות חיצוני היא התכללות יותר מההתכללות פנימי להיותם משלימים זמ"ז*⁴⁴. והדוגמא מזה יובן למעלה ברמ"ח פקודין שהן אברים דמלכא דכל מצוה ומצוה הוא בלי פרטי לרצה"ע ופועלת פעולה מיוחדת היינו המשכה מיוחדת משם הוי' ומע"ס, דמצות ת"ת הוא במוח שבראש דע"ז ממשיכים מוחין למעלה, וע"י תפילין ממשיכים ד' מוחין⁴⁵, ובגמ"ח ממשיכים בחי' חסד דרועא ימינא⁴⁶, וצדקה הוא בחי' רגל צדק ה"י⁴⁷ בחי' מל' לכן נקראת מעשה הצדקה⁴⁸, וכל המשכות הם משם הוי' וכדאי' בזהר⁴⁹ לאתקנא רזא דשמי' ואופן ההמשכה הוא מאוא"ס המאציל לנאצלים ומאצי' לבי"ע, וכשם שהאברים פועלים שני אופני התכללות הא' דהעוסק במצוה פטור מן המצוה⁵⁰ שממשיך גם אור המצוה שפטור לעשותה והב' שנחשב לו כאלו עשאה בפועל⁵¹. וזהו ישיש ג' אופני עבודה

(41) ראה לקו"ת ר"פ נצבים (מד, א). ובכ"מ.

(41*) כ"ה בההעתיקה שתח"י. ואוצ"ל: זא"ד.

(42) ראה זהר ח"ג רסב, א. נתבאר בסידור שער התפילין ו, ג ואילך.

(43) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(44) ראה לקו"ת תצא לט, א. נצבים נא, סע"ג.

(45) ישעי' לב, יז. ראה אגה"ק ס"ט (קיד, א).

(46) כ"ה בשם הזהר בכ"מ בדא"ח – ראה תו"א שמות מט, ריש ע"ד. יתרו סז, ד ואילך. אוה"ת שמות

ע' כט. קה. ד"ה ויטע אשל שנה זו (סה"מ תרח"ץ ע' קז). וש"נ.

(47) סוכה כה, א. כו, א.

(48) ראה גם המשך תרס"ו ס"ע סח ואילך. שם ע' תקכב. וראה צפע"ג כללי התורה והמצות ערך

יחוו"ת יחוו"ע ובדרך קבלת עומ"ש שהיא למעלה משתיים דאמיתת הגילוי לע"ל בביאת המשיח בב"א הוא ע"י עבודה זו, והנה לג' אופני עבודות אלו יש ג' סוגי עובדי' הא' ראשי אלפי [ישראל] דעבודתם הוא במעלת המוחין יחוו"ע, ב' דעבודתם במעלת המדות יש מתפעל בהאהבה ויש מתפעל ביראה בהעבודה דיחוו"ת, וג' העבודה בדרך קבעומ"ש בהב' תנועות דסו"מ וע"ט.

וזהו והאיש משה ענו מאד דמרע"ה ראה ספרו של אדה"ר⁴⁹ וראה⁵⁰ אשר בעיקבות משיחא יהי דור שלא יהי להם השגה אלקית היינו שההשגה שלהם אינו השגה כלל, ובפרט לגבי השגת משה שאינו נחשב למאומה, ולא יהי עבודת המוח ולב כ"א קיום המצות בפו"מ וגם ע"ז יהי כמה מניעות ועיכובים בריבוי העלמות והסתרים ומ"מ יעמדו בנסיון ויקיימו במס"נ, וראה מרע"ה את נעיצת התחלה שבוזה והתענוג הנפלא למעלה הי' שפל בעיני עצמו ונחשב אשר הם גדולים ממנו. וזהו והאיש משה⁵¹ דהגם שהי' בתכלית ההפלאה במעלת אדם אבל להיותו מופלא במעלת המדות קוראו בתואר איש ולהיותו מחבב ומייקר את כל א' מישראל עד אשר גם איש קטן נחשב אצלו לאדם מעולה, וזהו והאיש משה ענו מאד במעלת המדות ולכן הנה גם הקטן ביותר נחשב אצלו כאדם הידוע בגודל הפלאה המעלה.

(49) שמו"ר פ"מ, ב.

(50) ראה גם סה"מ תרפ"ט ס"ע 215 ואילך. סד"ה פדה בשלום שנה זו (סה"מ תרח"ץ ע' קע). וש"נ.

(51) ראה גם שיחה שבהערה 6.

לע"נ

הרה"ח איש ירא אלקים ורב פעלים
עובד ה' באמת ובתמים בעל מדות תרומיות
צנוע בהליכותיו ונואם בחסד עליון
משכיל על דבר טוב ועוסק בצ"צ באמונה
עסקן חרוץ בעל פעולות כבירות על שדות החנוך
נאמן ביתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א
"לא ימיש מתוך האהל"

הר"ר חייים מרדכי אייזיק
ב"ר שלום ישראל ז"ל

ח ד ק ו ב

עסק בעניני חנוך הרבצת התורה וחיזוק היהדות
ובעד הרחבת לימוד דא"ח
ודאג לטובת אחב"י בכל מרחבי תבל
למעלה משבעים שנה
שר הממשלה לחנוך היהודי בלטביא
זכה וכ"ק אדמו"ר מהור"י
לקחו אתו עמו לארצה"ב
ושימש בתור מזכירו המיוחד לעניני חנוך
מנהל "מחנה ישראל" ו"מרכז לעניני חנוך"
ראש מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א
ויור"ר "ועד אגודת חסידי חב"ד העולמי"
מצביא ראשי של חיילי המלך
חינך והדריך אותם
דוגמא חיי ומופתית להתקשרות והתבטלות אמתית
הדריך כו"כ עסקנים מאחב"י
זכה לקירוב וחיבוב מיוחד מרבותינו נשיאינו
ומסור ונתון להם בכל נימי נפשו

נולד ד' שבט ה'תרס"ב

בעיר בעשענקאוויטש

ונפטר בשם טוב ובשיבה טובה

ליל ש"ק ג' אייר ה'תשנ"ג

אוצר החכמה

ת' נ' צ' ב' ה'